

Werkstuk/daltontaak: Belgische vluchtelingen in Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog

Leerlinginstructie

Samenwerkingsopdracht arme Belgische familie:

Belgische vluchtelingen in Nederland ten tijde van de Eerste Wereldoorlog

Les 2 & 3

De arme familie Dumont

een historische zoektocht door de geschiedenis

Klas:

Namen groepje:

1.
2.
3.
4.

Wat gaan jullie doen?

Gedurende les twee en les drie van de lessenserie kruipen jullie in de huid van de familie Dumont: een arme Belgische familie bestaande uit een vader, moeder en drie kinderen. Ten tijde van de Eerste Wereldoorlog wordt het te gevaarlijk in hun woonplaats en vluchtten ze naar Nederland.

Gedurende deze daltonsamenwerkingsopdracht komen jullie er achter hoe het voor een arme familie geweest moest zijn om te vluchten.

Voordat jullie verder gaan naar de opdrachten verdelen jullie eerst de volgende taken. Zet deze achter jullie namen op het voorblad:

- Voorlezer
Jij leest de stukken tekst en de opdrachten voor aan de rest van de groep.
- Tijdbewaker
Jij houdt de tijd in de gaten en zorgt ervoor dat er niet te lang wordt gedaan over de verschillende opdrachten.
- Vragensteller aan de docent
Jij bent de enige die vragen mag stellen aan de docent. Jij bent ook degene die aan het einde alles inlevert bij de docent.
- Voorzitter
Jij zorgt ervoor dat iedereen naar elkaar luistert en goed mee doet. Daarnaast houd je in de gaten dat je groepje niet teveel lawaai maakt.

Wat mag je allemaal gebruiken:

- 1 iPad/mobiel per groep om informatie op te zoeken
- Je tekstboek
- Je stencils
- Een dikke zwarte stift
- Een pen
- Een potlood
- Kleurpotloden
- Markeerstiften
- Een gum

De lessenserie bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Op de vlucht
2. Opvang in Nederland
3. De Nederlandse burgers
4. De Nederlandse pers

Doelen van de lessenreeks:

Inhoudelijk:

- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen waarom veel Belgen tijdens de Eerste Wereldoorlog naar Nederland zijn gevlucht.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen waar de Belgische vluchtelingen ten tijde van de Eerste Wereldoorlog opgevangen werden.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen hoe de houding van de Nederlandse overheid tijdens de Eerste Wereldoorlog was ten opzichte van de Belgische vluchtelingen.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen wat de houding was van de Nederlandse burgers ten opzichte van de Belgische vluchtelingen, en hoe dit naarmate de tijd vorderde veranderde.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen hoe de houding van de Nederlandse pers was ten opzichte van de Belgische vluchtelingen.

Vaardigheden:

- Aan het einde van de lessenreeks kun je met behulp van standplaatsgebondenheid de klassenverschillen ten tijde van de Eerste Wereldoorlog uitleggen.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je je inleven in personen uit het verleden en hun beslissingen.
- Samenwerking met anderen oefenen.

Inlevermoment: de eerstvolgende les na les 3

Weging: 0.5

Opdracht 1.1 – op de vlucht

België, 10 oktober 1914.

Het Duitse leger is al in augustus België binnengevallen. De Eerste Wereldoorlog is bezig. België was eerst ook een neutraal land, net als Nederland. Ze wilden niks met de oorlog te maken hebben maar werden hier toch in betrokken. Belgische grensdorpen werden door de Duitsers gebombardeerd of in de brand gestoken. Veel Belgen waren al gevlucht. Maar vanaf vandaag is het echt chaos. Antwerpen is beschoten door de Duitsers. Veel Antwerpenaren vluchten naar het Nederland, op zoek naar een veilige verblijfplaats.

Ook jullie (de familie Dumont) vluchten weg uit België. De familie Dumont bestaat uit vijf mensen: vader, moeder en drie kinderen. Jullie wonen in een dorp dichtbij de Nederlandse grens, in het Noordoosten van België. Maar voor jullie vertrekken zoekt vader nog even snel de paspoorten bij elkaar.

Teken hieronder de vijf paspoorten. Let op dat de inhoud historisch correct is!

Wat moet er in het paspoort staan:

- voor- en achternaam
- geboortedatum
- geboorteplaats
- huidige woonplaats
- nationaliteit
- geslacht
- handtekening
- foto

Let op! Ieder groepslid kiest één persoon uit de familie en kruipt de rest van de lessenreeks in die rol. Je maakt dus ook je eigen paspoort van je gekozen persoon uit de familie.

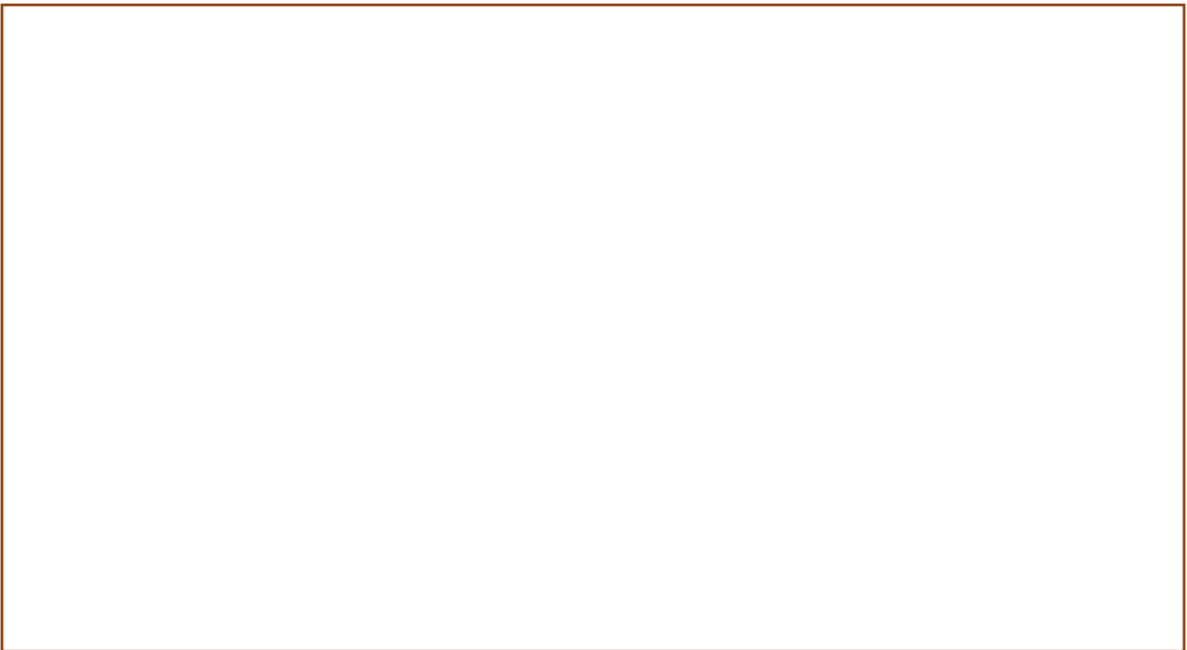

Voorbeeld Belgisch paspoort rond 1900

Paspoort vader:

A large, empty rectangular box with a thin brown border, intended for the father's passport information.

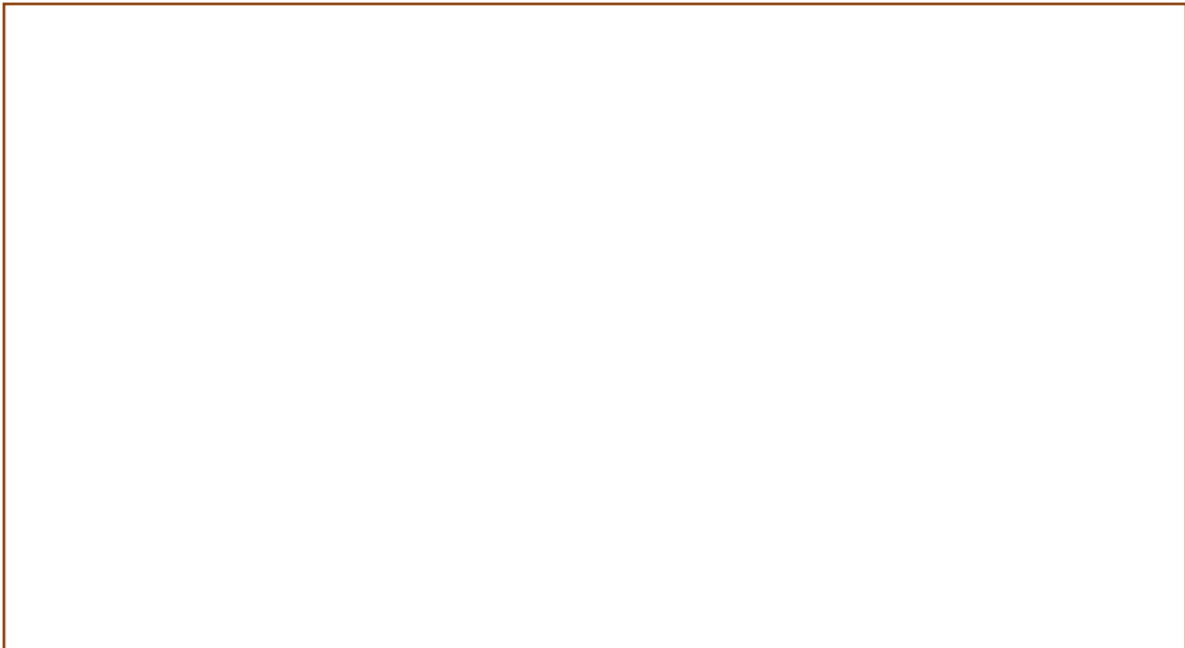
Paspoort moeder:

A large, empty rectangular box with a thin brown border, intended for the mother's passport information.

Paspoort kind 1:

Paspoort kind 2:

Paspoort kind 3:

Opdracht 1.2 – op de vlucht

Bedenk samen welke spullen het gezin nodig zal hebben tijdens de vlucht. Denk er wel over na of deze spullen al bestonden in de 20^e eeuw en of het niet te zwaar is om mee te nemen. Noem 10 dingen.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Opdracht 1.3 – op de vlucht

Op 10 oktober 1914 vluchten jullie België uit. Omdat jullie arm zijn moeten jullie te voet.

Teken op de volgende bladzijde de route die jullie te voet afleggen.

- Vertrek vanaf jullie woonplaats (BE). Teken hier een huis bij en schrijf de naam van de plaats erbij.
- Het is niet mogelijk om de gehele reis in 1 keer af te leggen in verband met platgebombardeerde bruggen en grensbewaking. Zorg daarom voor één slaapplek in een veilige stad/dorp (BE/NL). Teken hier een S bij en schrijf de naam van de plaats erbij.
- Eindpunt: Roosendaal (NL). Teken hier een Nederlandse vlag bij en schrijf de naam van de plaats erbij.
- De route die je aflegt teken je met een stippellijn.

Onderweg naar Nederland

Opdracht 1.4 – op de vlucht

Nadat jullie zijn aangekomen in het stadshuis van Roosendaal schrijft ieder familielid (dus ieder groepslid individueel) een brief naar een geliefde die achter is gebleven in België.

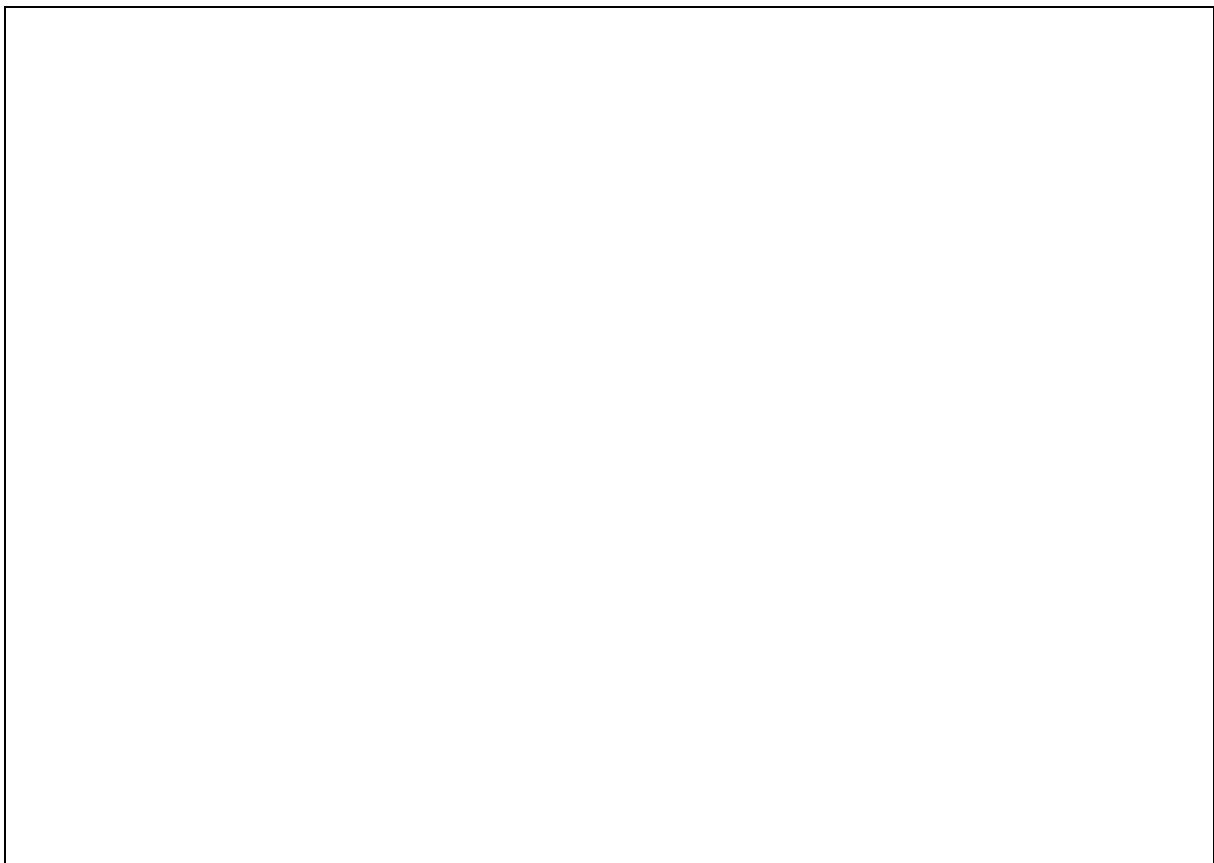
Vraag een lijntjesblaadje aan je docent, zet hierop je naam en klas. Lever de brief pas in als je klaar bent met de gehele opdracht.

Let op de onderstaande punten:

- Beschrijf eerst hoe je leven eruit zag voor dat de Duitsers België binnenvielen.
- Beschrijf de oorzaken van de Eerste Wereldoorlog en de gevolgen hiervan voor jouw personage.
- Beschrijf waarom jouw familie op de vlucht is gegaan.
- Beschrijf hoe je op de vlucht bent geslagen en waar je heen gaat.
- Beschrijf hoe de vlucht eruit zag (wat zag je om je heen, hoe verplaatsen andere vluchtelingen zich, hoe zag de omgeving eruit etc.) Beschrijf dit zo gedetailleerd mogelijk!
- Probeer ook je mening te geven over de bovenstaande punten; beschrijf bijvoorbeeld hoe je je voelt, wat het met je doet, hoe je de toekomst voor je ziet etc.)
- Probeer er een goed lopend verhaal van te maken.
- Let daarnaast op datum, aanhef, afsluiting.

Opdracht 2.1 – opvang in Nederland

In het opdrachtenboekje van les 1 heb je kunnen leren hoe arme Belgische vluchtelingen opgevangen werden. Teken hieronder hoe jullie opvang eruit zag.

Wat is dit voor plek? En waarom werden jullie juist daar opgevangen?

Opdracht 2.2 – opvang in Nederland

Om mee te kunnen betalen aan jullie opvang krijgen jullie als arme familie een uitkering van de Nederlandse overheid.

Teken hieronder het geld dat jullie per week krijgen als een arm gezin. Kijk in het opdrachtenboekje van les 1 hoeveel dit is.

Een tijdje later krijgt een rijk gezin (bestaande uit een vader, moeder en drie kinderen) dat jullie kennen ook een uitkering. Teken hieronder het geld dat het rijke gezin gehad heeft per week. Kijk in het opdrachtenboekje van les 1 hoeveel dit is.

Wat vinden jullie ervan dat jullie minder uitkering krijgen dan rijke Belgische vluchtelingen? (Denk hierbij aan standplaatsgebondenheid en de waarden en normen van de tijd waarin je je moet verplaatsen!)

Opdracht 3.1 – De Nederlandse burgers

A. Als jullie net in Roosendaal aangekomen zijn heeft de Nederlandse bevolking allerlei dingen voor jullie verzameld zodat jullie kunnen aansterken en weer wat spullen hebben.

Schrijf hieronder 5 dingen op die jullie krijgen van de Nederlandse burgers:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

B. Vader heeft na een tijdje in Nederland een baan gevonden in Bergen op Zoom. De inwoners van Bergen op Zoom zijn hier niet blij mee. Waarom niet?

Opdracht 4.1 – de Nederlandse pers

Veel Belgische vluchtelingen waren in de vlucht naar Nederland dierbaren verloren. Kranten zoals De Telegraaf stelden gratis advertentieruimte beschikbaar om vluchtelingen weer bij elkaar te brengen. Op 5 november 1914 werd het volgende bericht in De Telegraaf geplaatst: 'Berichten, strekkende tot het inlichten of wedervinden van familie, worden in ons blad geheel kosteloos opgenomen. Men gelieve op de enveloppe achteraan te vermelden: Belgische vluchtelingen en uw naam'.

- ➔ Jullie hebben gehoord dat jullie oom, tante en neefje en nichtje ook naar Nederland zijn gevlucht alleen jullie hebben al heel lang niks meer van elkaar vernomen.

Schrijf een advertentiebericht naar de Telegraaf en stop deze in de envelop. Let op dat de volgende punten in je bericht staan:

- Namen familie
- Waar jullie elkaar voor het laatst gezien hebben
- Waar jullie nu zijn
- Waar zij heen kunnen schrijven
- Jullie namen

Belgische vluchtelingen

afzender: familie Dumont

Einde daltonsamenwerkingsopdracht

Daltonsamenwerkingsopdracht rijke Belgische familie:

Belgische vluchtelingen in Nederland ten tijde van de Eerste Wereldoorlog

Les 2 & 3

De rijke familie Leclercq

een historische zoektocht door de geschiedenis

Klas:

Namen groepje:

1.

2.

3.

4.

Wat gaan jullie doen?

Gedurende les twee en les drie van de lessenserie kruipen jullie in de huid van de familie Leclercq: een rijke Belgische familie bestaande uit een vader, moeder en drie kinderen. Ten tijde van de Eerste Wereldoorlog wordt het te gevaarlijk in hun woonplaats en vluchtten ze naar Nederland.

Gedurende deze daltonsamenwerkingsopdracht komen jullie er achter hoe het voor een rijke familie geweest moest zijn om te vluchten.

Voordat jullie verder gaan naar de opdrachten verdelen jullie eerst de volgende taken. Zet deze achter jullie namen op het voorblad:

- Voorlezer
Jij leest de stukken tekst en de opdrachten voor aan de rest van de groep.
- Tijdbewaker
Jij houdt de tijd in de gaten en zorgt ervoor dat er niet te lang wordt gedaan over de verschillende opdrachten.
- Vragensteller aan de docent
Jij bent de enige die vragen mag stellen aan de docent. Jij bent ook degene die aan het einde alles inlevert bij de docent.
- Voorzitter
Jij zorgt ervoor dat iedereen naar elkaar luistert en goed mee doet. Daarnaast houd je in de gaten dat je groepje niet teveel lawaai maakt.

Wat mag je allemaal gebruiken:

- 1 iPad/mobiel per groep om informatie op te zoeken
- Je tekstboek
- Je stencils
- Een dikke zwarte stift
- Een pen
- Een potlood
- Kleurpotloden
- Markeerstiften
- Een gum

De lessenserie bestaat uit de volgende onderdelen:

5. Op de vlucht
6. Opvang in Nederland
7. De Nederlandse burgers
8. De Nederlandse pers

Doelen van de lessenreeks:

Inhoudelijk:

- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen waarom veel Belgen tijdens de Eerste Wereldoorlog naar Nederland zijn gevlucht.

- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen waar de Belgische vluchtelingen ten tijde van de Eerste Wereldoorlog opgevangen werden.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen hoe de houding van de Nederlandse overheid tijdens de Eerste Wereldoorlog was ten opzichte van de Belgische vluchtelingen.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen wat de houding was van de Nederlandse burgers ten opzichte van de Belgische vluchtelingen, en hoe dit naarmate de tijd vorderde veranderde.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je uitleggen hoe de houding van de Nederlandse pers was ten opzichte van de Belgische vluchtelingen.

Vaardigheden:

- Aan het einde van de lessenreeks kun je met behulp van standplaatsgebondenheid de klassenverschillen ten tijde van de Eerste Wereldoorlog uitleggen.
- Aan het einde van de lessenreeks kun je je inleven in personen uit het verleden en hun beslissingen.
- Samenwerking met anderen oefenen.

Inlevermoment: de eerstvolgende les na les 3

Weging: 0.5

Opdracht 1.1 – op de vlucht

België, 4 augustus 1914.

Het Duitse leger valt België binnen. De Eerste Wereldoorlog is begonnen. België was eerst ook een neutraal land, net als Nederland. Ze wilden niks met de oorlog te maken hebben maar werden hier toch in betrokken. Belgische grensdorpen worden door de Duitsers gebombardeerd of in de brand gestoken. Het was één grote chaos. Veel Belgen vluchten naar het neutrale Nederland, op zoek naar een veilige verblijfplaats.

Ook jullie (de familie Leclerq) vluchten weg uit België. De familie Leclerq bestaat uit vijf mensen: vader, moeder en drie kinderen. Jullie wonen in het dorp Hoogstraten dat dichtbij de Nederlandse grens ligt. Voor jullie vertrekken zoekt vader nog even snel de paspoorten bij elkaar.

Teken hieronder de vijf paspoorten. Let op dat de inhoud historisch correct is!

Wat moet er in het paspoort staan:

- voor- en achternaam
- geboortedatum
- geboorteplaats
- huidige woonplaats
- nationaliteit
- geslacht
- handtekening
- foto

Let op! Ieder groepslid kiest één persoon uit de familie en kruipt de rest van de lessenreeks in die rol. Je maakt dus ook je eigen paspoort van je gekozen persoon uit de familie.

Voorbeeld Belgisch paspoort rond 1900

Paspoort vader:

Paspoort moeder:

Paspoort kind 1:

A large, empty rectangular box with a thin brown border, intended for a passport photo of a child.

Paspoort kind 2:

A large, empty rectangular box with a thin brown border, intended for a passport photo of a child.

Paspoort kind 3:

Opdracht 1.2 – op de vlucht

Bedenk samen welke spullen het gezin nodig zal hebben tijdens de vlucht. Denk er wel over na of deze spullen al bestonden in de 20^e eeuw en of het niet te zwaar is om mee te nemen. Noem 10 dingen.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

Opdracht 1.3 – op de vlucht

Op 7 augustus 1914 vluchten jullie België uit. Omdat jullie rijk zijn is er een rijtuig geregeld.

Teken op de volgende bladzijde de route die jullie afleggen in het rijtuig.

- Vertrek vanaf jullie woonplaats (BE). Teken hier een huis bij en schrijf de naam van de plaats erbij.
- Het is niet mogelijk om de gehele reis in 1 keer af te leggen in verband met platgebombardeerde bruggen en grensbewaking. Zorg daarom voor één slaapplek in een veilige stad/dorp (BE/NL). Teken hier een S bij en schrijf de naam van de plaats erbij.
- Eindpunt: Bergen op Zoom (NL). Teken hier een Nederlandse vlag bij en schrijf de naam van de plaats erbij.
- De route die je aflegt teken je met een stippellijn.

Het rijtuig waarmee jullie richting Nederland vluchten.

Opdracht 1.4 – op de vlucht

Vanuit het rijtuig schrijft ieder familielid (dus ieder groepslid individueel) een brief naar een geliefde die achter is gebleven in België.

Vraag een lijntjesblaadje aan je docent, zet hierop je naam en klas. Lever de brief pas in als je klaar bent met de gehele opdracht.

Let op de onderstaande punten:

- Beschrijf eerst hoe je leven eruit zag voor dat de Duitsers België binnenvielen.
- Beschrijf de oorzaken van de Eerste Wereldoorlog en de gevolgen hiervan voor jouw personage.
- Beschrijf waarom jouw familie op de vlucht is gegaan.
- Beschrijf hoe je op de vlucht bent geslagen en waar je heen gaat.
- Beschrijf wat je ziet als je uit het raam kijkt van het rijtuig (wat zie je om je heen, hoe verplaatsen andere vluchtelingen zich, hoe ziet de omgeving eruit etc.) Beschrijf dit zo gedetailleerd mogelijk!
- Probeer ook je mening te geven over de bovenstaande punten; beschrijf bijvoorbeeld hoe je je voelt, wat het met je doet, hoe je de toekomst voor je ziet etc.)
- Probeer er een goed lopend verhaal van te maken.
- Let daarnaast op datum, aanhef, afsluiting.

Opdracht 2.1 – opvang in Nederland

In het opdrachtenboekje van les 1 heb je kunnen leren hoe Belgische vluchtelingen opgevangen werden. Teken hieronder hoe jullie opvang eruit zag.

--

Wat is dit voor plek? En waarom werden jullie juist daar opgevangen?

Opdracht 2.2 – opvang in Nederland

Om mee te kunnen betalen aan jullie opvang krijgen jullie als rijke familie uiteindelijk ook een uitkering van de Nederlandse overheid.

Jullie zijn erg blij. Teken hieronder het geld dat jullie per week krijgen als een rijk gezin. Kijk in het opdrachtenboekje van les 1 hoeveel dit is.

Een arm gezin (bestaande uit een vader, moeder en drie kinderen) dat jullie kennen heeft ook een uitkering gehad. Teken hieronder het geld dat het arme gezin gehad heeft per week. Kijk in het opdrachtenboekje van les 1 hoeveel dit is.

Wat vinden jullie ervan dat jullie meer uitkering krijgen dan arme Belgische vluchtelingen? (Denk hierbij aan standplaatsgebondenheid en de waarden van de tijd waarin je je moet verplaatsen!)

Opdracht 3.1 – De Nederlandse burgers

A. Als jullie net in Bergen op Zoom aangekomen zijn heeft de Nederlandse bevolking allerlei dingen voor jullie verzameld zodat jullie kunnen aansterken en weer wat spullen hebben.

Schrijf hieronder 5 dingen op die jullie krijgen van de Nederlandse burgers:

- 1.

- 2.

- 3.

4.

5.

B. Het is jullie familie na twee maanden gelukt om een huis te kunnen huren in Bergen op Zoom. Veel inwoners van Bergen op Zoom zijn hier niet blij mee. Waarom niet?

Opdracht 4.1 – de Nederlandse pers

Veel Belgische vluchtelingen waren in de vlucht naar Nederland dierbaren verloren. Kranten zoals De Telegraaf stelden gratis advertentieruimte beschikbaar om vluchtelingen weer bij elkaar te brengen. Op 5 november 1914 werd het volgende bericht in De Telegraaf geplaatst: 'Berichten, strekkende tot het inlichten of wedervinden van familie, worden in ons blad geheel kosteloos opgenomen. Men gelieve op de enveloppe achteraan te vermelden: Belgische vluchtelingen en uw naam'.

- ➔ Jullie hebben gehoord dat jullie oom, tante en neefje en nichtje ook naar Nederland zijn gevlucht alleen jullie hebben al heel lang niks meer van elkaar vernomen.

Schrijf een advertentiebericht naar de Telegraaf en stop deze in de envelop. Let op dat de volgende punten in je bericht staan:

- Namen familie
- Waar jullie elkaar voor het laatst gezien hebben
- Waar jullie nu zijn
- Waar zij heen kunnen schrijven
- Jullie namen

Einde daltonsamenwerkingsopdracht